

ZÁKON

ze dne2014,

kterým se mění zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

1. V zákoně č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů § 14 odst. 1 nově zní:

„§ 14

(1) Majetek

a) musí být využíván účelně a hospodárně k plnění funkcí státu a k výkonu stanovených činností; jiným způsobem lze majetek použít nebo s ním naložit pouze za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem anebo tímto zákonem. Organizační složka si počíná tak, aby svým jednáním majetek nepoškozovala a neodůvodněně nesnižovala jeho rozsah a hodnotu anebo výnos z tohoto majetku.

b) musí organizační složka, její vedení, její zaměstnanci i osoby jimi pověřené spravovat s péčí řádného hospodáře.“

Čl. II

2. V zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, se za § 10 vkládá nový § 10a, který včetně nadpisu zní:

„§ 10a

Péče řádného hospodáře

Územní samosprávný celek a svazek obcí, jejich vedení, jejich zaměstnanci i osoby jimi pověřené jsou povinni vždy jednat s péčí řádného hospodáře.“

Čl. III

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2015.

Důvodová zpráva

Obecná část

Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Stávající zákony nezakotvují dostatečně povinnost pečovat řádně o majetek pro veřejné činitele podle § 89 odst. 9 trestního zákona z roku 1961 nebo úřední osoby podle § 127 nového trestního zákoníku, čímž se myslí jak funkcionář (obvykle volený politik), tak úředník (nestranný odborník). V tom je odlišnost od členů orgánů soukromoprávní právnických osob, od spolků až po akciové společnosti. Rovněž není dostatečně jasná odpovědnost funkcionářů a veřejných úředníků za porušení povinností při správě cizího majetku podle §§ 220 a 221 nového trestního zákoníku, neboť je otázkou, zda je zde zákonem uložená nebo smluvně převzatá povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek.

Sice je pravdou, že tato problematika na první pohled již legislativně řešená je, ale bohužel málo viditelným a složitým způsobem, který dává mnoho prostoru ke spekulacím. Z tohoto důvodu se předkladatelé domývají, že předkládaný návrh není duplicitní, ale upřesňuje a jasně zviditelňuje dnešní zákonné úpravy. Nutnost přijmout tuto úpravu se ukazuje u některých kauz z minulosti, kde nebyly zcela zřejmá odpovědnost jednotlivých účastníků. Při aplikaci tohoto návrhu by byla pochybení neoddiskutovatelná.

V současné době je velkým problémem standard kvality zastupování (je to úroveň pouze řádného hospodáře, anebo profesionála) pro stanovení úrovně odpovědnosti zástupců veřejnoprávních korporací. I u veřejnoprávních korporací totiž vzniká základní problém *corporate governance*, tj. rozpor mezi zájmy jejich členů a zájmy managementu. Na základě komparace byl zvolen standard péče řádného hospodáře, který tradičně vyjadřoval úroveň *diligentia quam in suis rebus adhibere solet*, tj. latinsky péče jako o vlastní, ale nyní se tím myslí základní znalosti informovaného laika – umožňující rozeznat hrozící škodu a zabránit jejímu způsobení na spravovaném majetku. K pojmu péče řádného hospodáře lze dodat, že taková péče pak zahrnuje nejen péči o majetek tak, aby na něm nevznikla škoda jeho úbytkem či znehodnocením, ale také aby došlo ke zhodnocení majetku a k jeho rozmnožení v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná. Rovněž zahrnuje povinnost loajálního jednání v zájmu právnické osoby.

Inspirací byl § 159 odst. 1 nového občanského zákoníku: „Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.“ Tato povinnost je recipována do zvláštních zákonů pro stát a územní samosprávu. K veřejnoprávním korporacím sice patří rovněž profesní samospráva: vysoké školy a komory, ale ty jsou však zatím ponechány mimo novou regulaci, neboť problém neveřejné správy se tam nejeví jako naléhavý.

Postup s péčí řádného hospodáře nepředpokládá vybavení odbornými znalostmi, které souvisejí s uvedenou funkcí. Zahrnuje pouze povinnost rozpoznat, že je nutná pomoc profesionála – speciálně kvalifikované osoby – a takovou pomoc zajistit. Je proto nutno apelovat na to, aby veřejnoprávní korporace zastupovali profesionálové, neboť těm standard profesionála zůstává.

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah, zejména na státní rozpočet, rozpočty krajů a obcí

Dopad na státní rozpočet, rozpočty krajů a obcí bude pozitivní (úspora veřejných prostředků), neboť veřejnoprávní korporace budou mít páku na své zástupce, kteří se zpronevěřili svým povinnostem.

Zhodnocení souladu s mezinárodními smlouvami

Navrhované řešení je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, neboť se dané problematice nevěnují. Osnova je v souladu s athénskou smlouvou ze dne 16. dubna 2003 o přistoupení k Evropské unii, vyhlášené pod č. 44/2004 Sb. m. s., protože EU tuto problematiku nereguluje.

Zhodnocení souladu s ústavním pořádkem

Navrhované řešení je v souladu s ústavním pořádkem. Je promítnutím pokynu článku 11 odst. 3 věty první Listiny: „Vlastnictví zavazuje“ a rovněž článku 26 odst. 2 Listiny: „Zákon může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností.“

Zvláštní část

K článku I

Vlastní obsah je popsán v obecné části. Co se týká systematiky, je právní norma umístěna do části základní povinnosti při hospodaření s majetkem, protože standard péče patří k základním otázkám regulace majetku.

Analogicky by se mělo použít omezení odpovědnosti v § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích: „Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.“

K článku II

Vlastní obsah je popsán v obecné části. Ačkoliv se uvažovalo, zda nezměnit obecní a krajské zřízení, byla dána přednost soubornému zákonu o majetku územní samosprávy. V ostatním platí pro článek II odůvodnění článku I.

K článku III

Účinnost je zvolena tak, aby legisvakace byla nejméně půl roku. To by mělo být dostatečně dlouhé období, aby rezignovali ti, kteří se zvýšenými nároky nesouhlasí, a mohli být zvoleni nebo jmenováni zástupci noví.

Nové povinnosti se budou vztahovat až na ta jednání, která budou založena po účinnosti tohoto zákona.

V Praze dne 10. února 2013

Tomio Okamura v. r.

Radim Fiala v. r.

Petr Adam v. r.

Augustin Karel Andrlé Saylor v. r.

Marek Černoš v. r.

Karel Fiedler v. r.

Olga Havlová v. r.

Jana Hnyková v. r.

Jaroslav Holík v. r.

David Kádner v. r.

Martin Lank v. r.

Karel Pražák v. r.

Milan Šarapatka v. r.

Jiří Štětina v. r.